

Pyhtään kunta

Pyhtään kunnan asemakaavoitukseen liittyvät luontoselvitykset 2023

Petri Parkko 8.12.2023

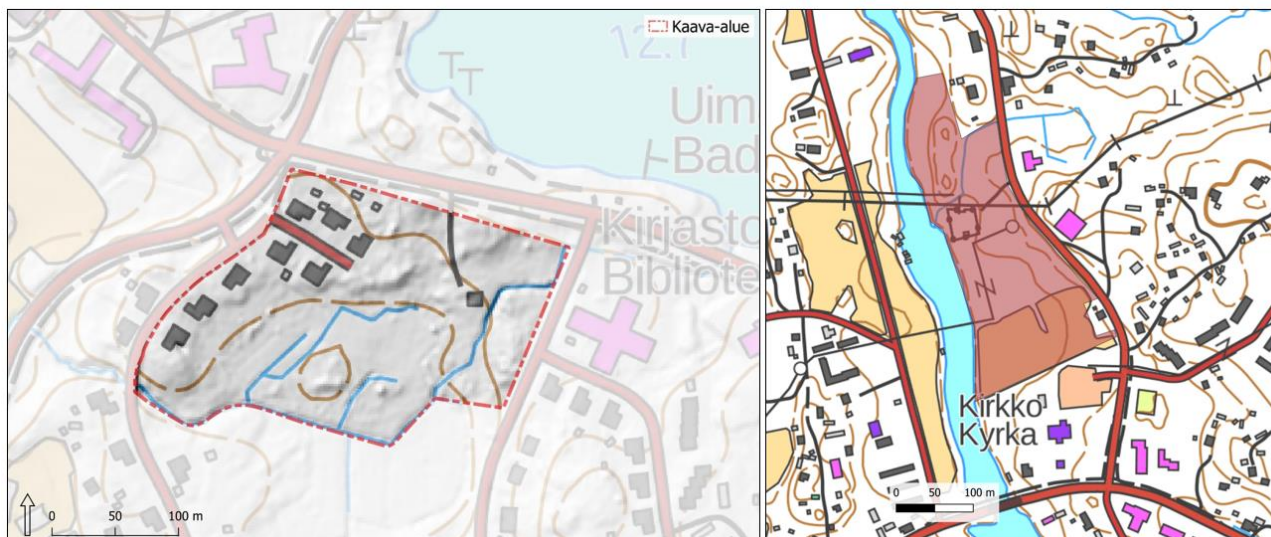

Sisällys

Taustoja	3
Menetelmät ja aineisto	3
Huutjärvi S	4
Pyhtää kk	7
Päätelmät ja suositukset	11
Lähteet.....	13

Taustoja

Pyhtään kunnalla on käynnissä asemakaavoitus kahdella erillisellä alueella: Huutjärvellä (kartta 1) ja Pyhtään kirkonkylässä (kartta 2). Kaavasuunnittelua varten tarvittiin tiedot alueiden merkittävistä luontoarvoista. Pyhtään kunta tilasi alueita koskevan luontoselvityksen 24.5.2023.

Kartta 1 (vas.). Huutjärvi S suunnittelualue. **Kartta 2** (oik.). Kirkonkylä S suunnittelualue.

Menetelmät ja aineisto

Luontoselvityksen maastotyöt tehtiin 17.7.2023, jolloin alueet kierrettiin jalkaisin läpi. Maastossa havainnointiin EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajien ja uhanalaislajiston esiintymiä sekä kasvillisuutta ja arvokkaita elinympäristöjä. Samalla arvioitiin direktiivilajien ja uhanalaislajiston esiintymisen todennäköisyyttä elinympäristöjen ja ravintokasvien perusteella. Arvokkailla elinympäristöillä tarkoitetaan tässä yhteydessä luonnonsuojelulain, vesilain ja soveltaen metsälain 10 § suojelemissa kohteita, uhanalaisia ja silmälläpidettäviä NT luontotyyppisiä sekä harkinnan mukaan muita luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä kohteita. Maastotyöt ja raportoinnin teki luontokartoittaja (EAT) Petri Parkko.

Eliölajien uhanalaisuus raportissa perustuu vuoden 2019 (Hyvärinen ym. 2019) ja luontotyyppien uhanalaisuus 2018 arviointiin (Kontula & Raunio 2018). Eliölajien nimistö on Suomen lajitietokeskuksen (Laji.fi) mukaan. Maastotöissä tehdyt merkittävät havainnot tallennettiin Laji.fi-havaintotietokantaan. Raportti sisältää Maanmittauslaitoksen Avoimien aineistojen tiedostopalvelun ortokuva- ja peruskartta-aineistoa, 11/2023 (CC 4.0 -lisenssi).

Raportissa käytetyt lyhenteet: Dir IV = EU:n luontodirektiivin IV-liitteen laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen ovat luonnonsuojelulla kiellettyjä, CR = äärimmäisen uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Huutjärvi S

(Kartta 1)

Suurelta osin metsäpeitteinen suunnittelualue sijaitsee Huutjärventien eteläpuolella, Hirventien ja Karhuntien välissä. Karhuntien varsi on kokonaan rakennettua, ja lisäksi alueen pohjoisosassa on yksi omakotitalotontti. Alueen pohjoisosa on varttunutta ja harvennettua metsäkuusivaltaista mustikkatyyppin kangasta (kuva 1), jonka sekapuustona kasvaa vanhoja metsämäntyjä ja rauduskoivuja (*Betula pendula*). Pensaskerroksessa esiintyy paljon pihlajan (*Sorbus aucuparia*) taimia. Metsissä esiintyy niukasti lahoppua. Marjova mustikka (*Vaccinium myrtillus*) on kenttäkerroksen valtalaji, mutta alueella kasvaa myös mm. kangasmaitikkaa (*Melampyrum pratense*).

Kuva 1. Huutjärven suunnittelualueen pohjoisosan mustikkatyyppin kangasta. Pyhtää 17.7.2023 © Petri Parkko

Eteläisiltä osiltaan suunnittelualue on ojista huolimatta hyvin kosteapohjainen, ja ravinteisuudeltaan monin paikoin lehtoa. Metsän läpi virtaava oja muodostaa vesistöyhteyden Huutjärven ja Siltakylänjoen välille. Osa alueesta on istutuskoiivikkoa, jonka alikasvoksena kasvaa metsäkuusta. Pensaskerroksen muodostavat pajut (*Salix*), korpipaatsamat (*Frangula alnus*), näsiät (*Daphne mezereum*) ja metsätammen (*Quercus robur*) taimet. Rehevässä kenttäkerroksessa kasvaa viita-/ korpikastikkaa (*Calamagrostis canescens/ phragmitoides*), soresahiirenporrasta (*Athyrium filix-femina*), maitohorsmaa (*Chamaenerion angustifolium*), mesiangervoa (*Filipendula ulmaria*), kyläkellukkaa (*Geum urbanum*), käenkaalia (*Oxalis acetosella*), metsäkortetta (*Equisetum sylvaticum*) ja ranta-alpia (*Lysimachia vulgaris*).

Ojien läheisyydessä kasvaa metsähaapoja (*Populus tremula*) ja suuria tervaleppiä (*Alnus glutinosa*), joten ainakin osa alueesta sopisi liito-oravalle (*Pteromys volans*) Dir IV, VU. Alueella kasvaa myös noin puolen aarin laajuinen haitallisen vieraslajin, pensaskanukan (*Cornus*) kasvusto.

Suunnittelualueen läntisessä osassa on runsaasti metsähaapaa kasvavaa ja liito-oravalle Dir IV, VU sopivaa kulttuurivaikutteista lehtoa. Aivan suunnittelualueen lounaiskulmassa, ojan varressa, on pienialainen kuvio varttunutta metsäkuusivaltaista mustikkatyypin kangasta.

Kuva 2. Suunnittelualueen Huutjärvi S kosteapohjaista eteläosaa. Pyhtää 17.7.2023 © Petri Parkko

Liito-oravalle (*Pteromys volans*) Dir IV, VU sopivat metsäkuviot

Kohde 1

(kartta 3, kohde 1)

Kohde on kulttuurivaikutteista kosteaa keskiravinteista lehtoa NT (kuva 3), joka on ollut aikoinaan todennäköisesti peltoa. Puustona kasvaa huomattavan paljon liito-oravan Dir IV, VU tärkeintä ravintopuuta, metsähaapaa, sekä koivua, tervaleppää, muutamia metsämäntyjä ja alikasvoksena metsäkuusta. Reunoilla on liito-oravan suojapuustoksi sopivia suurempia metsäkuusia. Lahopuuta kohteella on vain vähän. Pensaskerroksessa kasvaa metsävaahteran (*Acer platanoides*) taimia, mustaherukkaa (*Ribes nigrum*), punaherukkaa (*R. rubrum*)

ja taikinamarjaa (*Ribes alpinum*). Kenttäkerroksen lajeja ovat hyvin runsaana kasvavan soreahiirenportaan lisäksi käenkaali, metsäkorte, oravanmarja (*Maianthemum bifolium*) ja kultapiisku (*Solidago virgaurea*).

Kohde 2

(kartta 3, kohde 2)

Ojan läheisyydessä kasvaa metsähaapoja sekä tervaleppiä, joista yksi on huomattavan suuri ja kolmihaarainen. Alueella on riittävästi metsäkuusta liito-oravan tarvitsemaksi suojapuustoksi.

Kuva 3. Huutjärven suunnittelualueen kulttuurivaikutteista lehtoa ja liito-oravalle sopivaa metsää. Pyhtää 17.7.2023 © Petri Parkko

Haitallisen vieraslajin esiintymä

Pensaskanukan (*Cornus*) kasvusto

(kartta 3, kohde 3)

Kulttuurivaikutteisessa kosteassa lehdossa kasvaa noin puolen aarin laajuinen kasvusto pensaskanukkaa (kuva 8). Hedelmät ja lehtien muoto sopisivat idänkanukan lajikkeelle, korallikanukalle *Cornus alba* 'Sibirica',

mutta versot eivät olleet erityisen punaisia. Kyseessä on joka tapauksessa alkuperäislajistoa syrjäyttävä laajoja kasvustoja muodostava kasvi, joka tulisi hävittää.

Kartta 3. Huutjärvi S suunnittelualueen luontokohteita: liito-oravalle sopivat metsät 1 ja 2 sekä haitallisen vieraslajin esiintymä 3.

Pyhtää kk

(kartta 2)

Voimakkaasti kulttuurivaikutteinen suunnittelualue rajoittuu lännessä Kymijokeen ja itäosassa Harjuntiehen. Pohjois- ja eteläosan metsät ovat hyvin reheviä ja ravinteisuudeltaan lehtoja. Eteläosassa on varttunutta koi-vikkoa, jossa on hyvin tiheä alikasvos: pihlajaa, lehtotuomea, metsävaahtera ja tertsuseljaa (*Sambucus racemosa*). Sähkölinjan rehevä kasvillisuus (kuva 4) on maitohorsmavaltaista ja lisäksi sillä kasvaa paljon karhunputkea (*Angelica sylvestris*), pelto-ohdaketta (*Cirsium arvense*), vuohenputkea (*Aegopodium podagraria*) ja koiranputkea (*Anthriscus sylvestris*). Koiranputkilla ruokaili heinäkuun 2023 maastokäynnillä pyjamaluteita (*Graphosoma italicum*). Lehtokotilo (*Arianta arbustorum*) esiintyy alueella runsaana. Suunnittelualueen eteläisin osa on peltoa.

Kuva 4. Suunnittelualueen eteläosan sähkölinjalla kasvaa maitohorsmaa ja putkia. Pyhtää 17.7.2023 © Petri Parkko

Kuva 5. Kymijoen vesikasvillisuutta Pyhtää k:n suunnittelualueella. Pyhtää 17.7.2023 © Petri Parkko

Suunnittelualueen keskiosassa sijaitsee sorakentän ympäröimä muuntoasema ja voimalinja. Kentälle on tullut puiden taimia, ja lisäksi reunoilla kasvaa laajalti heinäkasvillisuutta, erityisesti nurmipuntarpäätä (*Alopecurus pratensis*), peltosauniota (*Tripleurospermum inodorum*), pietaryrttiä (*Tanacetum vulgare*), pujoa (*Artemisia vulgaris*), maitohorsmaa, pelto-ohdaketta, siankärsämöä (*Achillea millefolium*) ja mataroita (*Galium*). Kentän reunoilla kasvaa 15–20 metrin korkuisia koivuja. Voimalinjan pensaikossa pesi kesällä 2023 pensaskerttu (*Sylvia communis*) NT.

Muuntoaseman pohjoispuolen ojassa kasvaa runsaasti korpikaislaa (*Scirpus sylvaticus*), sekä vähän mesiangervoa ja röyhyvihvilää (*Juncus effusus*). Aseman luoteispuolella, sähkölinjan alla, on pienialainen, mutta kasvillisuudeltaan edustava kuiva keto, jolla kasvaa mm. keltamataraa (*Galium verum*) vu ja ketoneilikkaa (*Dianthus deltoides*) NT. Kedon pohjoispuolen harjanteen puustona kasvaa varttuneita metsämäntyjä, rauduskoivuja (*Betula pendula*) ja metsävaahteroita. Pohjoisosan entisellä metsittyvällä sähkölinjalla kasvaa lehtotuomea, maitohorsmaa, pelto-ohdaketta sekä paikoin jänönsalaattia (*Mycelis muralis*).

Joenrannan kasvillisuus on hyvin rehevää: metsävaahteraa, koivua, lehtotuomea, tervaleppää ja tertsuseljaa, sekä kenttäkerroksessa runsaasti vuohenputkea. Rantapuustona kasvaa tervaleppää, ja rantavedessä kaapeana ilmaversoisvyöhykkeenä järviruokoa (*Phragmites australis*). Rannassa on huonokuntoisia laiturirakennelmia, joiden ympärillä esiintyy paljon isoulpukkaa (*Nuphar lutea*) (kuva 5) ja uistinvitaa (*Potamogeton natans*) sekä uposkasvina ruskoärviää (*Myriophyllum alterniflorum*).

Kuva 6 (vas.). Harvinaista karua pienruohoketoa CR Pyhtää kk suunnittelualueella. **Kuva 7** (oik.). Ketoneilikkakasvusto Pyhtää kk karulla pienruohokedolla CR. Pyhtää 17.7.2023 © Petri Parkko

Arvokas elinympäristö

Karu pienruohoketo CR

(kartta 4, kohde 1)

Sähkölinjan alla on pieni kuivan kedon kuvio, jolla on edustavaa kasvillisuutta. Kohteen kasvillisuus vastaa täysin julkaisun Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – osa 2 (Kontula & Raunio 2018) luontotyyppin karut

pienruohokedot CR kuvausta. Pensaskerroksessa kasvaa katajaa (*Juniperus communis*). Keltamatara (*Galium verum*) VU on kuviolla runsas, ja monin paikoin esiintyy ketoneilikkakasvustoja (*Dianthus deltoides*) NT. Myös ahomatara (*Galium boreale*), ahopukinja (Pimpinella saxifraga), kissankello (*Campanula rotundifolia*) ja huopavoikeltano (*Pilosella officinarum*) kasvavat runsaina. Myös hopeahanhikki (*Potentilla argentea*) kuuluu kedon lajistoon. Sananjalkaa (*Pteridium aquilinum*) ja kieloa (*Convallaria majalis*) muodostavat kasvustoja kedon reunoilla. Mataroilta haavittiin heinäkuun 2023 maastokäynnillä Suomessa hyvin paikoittaisena esiintyvää pikiludetta (*Legnotus picipes*).

Kartta 4. Pyhtää kk suunnittelualueen luontokohteita: arvokas elinympäristö 1 ja haitallisen vieraslajin esiintymä 2.

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät NT lajit

Keltamatarata (*Galium verum*) VU

(kartta 4, kohde 1)

Arvokkaana elinympäristönä rajatulla karulla pienruohokedolla CR (kuva 6) kasvaa runsaasti keltamataraa. Laji on harvinaistunut Suomessa voimakkaasti avoimien alueiden rehevöitymisen ja umpeenkasvun sekä ris- teytymisen takia. Keltamatarata risteyyty helposti paimenmataran (*Galium album*) kanssa, mutta kohteella hei- näkuussa 2023 havaitut keltamatarat vaikuttivat lajipuhtailta.

Ketoneilikka (*Dianthus deltoides*) NT

(kartta 4, kohde 1)

Arvokkaana elinympäristönä rajatulta karulta pienruohokedolta CR löytyi heinäkuun 2023 maastotöissä viisi fertiiliä ketoneilikkakasvustoa (kuva 7).

Haitallisen vieraslajin esiintymä

Komealupiinin (*Lupinus polyphyllus*) kasvupaikka

(kartta 4, kohde 2)

Muuntoaseman aisan läheisyydessä, sorapohjalla kasvoi kesällä 2023 kolme fertiiliä komealupiinia.

Päätelmät ja suositukset

EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajit

Huutjärvi S suunnittelualueelta rajattiin kaksi liito-oravalle (*Pteromys volans*) Dir IV, VU sopivaa lehtokuviota, joilla on syytä tehdä papanaselvitys maalisi-huhtikuussa 2024. Kohteet ovat kulttuurivaikutuksesta huoli- matta myös arvokkaiksi elinympäristöiksi luokiteltavia kohteita, jotka tulisi jättää luonnon monimuotoisuus- kohteina hakkuiden ja rakentamisen ulkopuolelle.

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit ovat mainittu IV-liitteessä. Pyhtään asemakaava-alueilla on hyvin vä- hän lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi sopivia kohteita, mutta Huutjärvi S suunnittelualueen poh- joisosassa sijaitsevan omakotitalon yläpohjassa voi olla lepakoiden päiväpiiloja. Tämä tulisi huomioida ennen mahdollisia purkutöitä tai yläpohjaan kohdistuvia remonteja.

Suunnittelualueen Huutjärvi S harvapuustoisissa osissa saalistaa suurella todennäköisyydellä lepakoita, eri- tyisesti viiksisiippaa (*Myotis mystacinus*) ja isoviiksisiippaa (*M. brandtii*), mutta alueella ei ole todennäköisesti merkittäviä saalistelu- tai siirtymäalueita.

Pyhtää k k suunnittelualueella, Kymijoen rannassa, on vesisiipalle (*Myotis daubentonii*) sopivia ruokailu- ja siirtymäalueita. Rannan puustoa ei tulisi poistaa kokonaan, ja rannan voimakasta kesäaikaista valaisemista

tulisi välttää. Rannan tervalepissä saattaa olla koloja ja halkeamia, joissa voi olla lepakoiden päiväpiiloja. Jos alueelle osoitetaan merkittävää rantarakentamista, on syytä tehdä lepakkoselvitys.

Suunnittelualueilla ei ole hyvää lisääntymishabitaattia viitasammakolle (*Rana arvalis*) Dir IV, eikä IV-liitteen sudenkorentolajeille.

Huutjärvi S suunnittelualueen pohjoispäässä, harvennetun metsän pienessä aukossa, kasvaa noin aarin laajuinen kasvusto kirjoverkkoperhosen (*Euphydryas maturna*) Dir IV toukkien tärkeintä ravintokasvia kangasmaitikkaa (*Melampyrum pratense*). Lajin lisääntyminen alueella ei ole kovin todennäköistä, mutta ennen mahdollista alueelle rakentamista on syytä tarkistaa perhosen esiintymistilanne. Se voidaan tehdä aikuishavainnointina kesäkuussa tai toukkaseittiselvityksenä elo–syyskuun vaihteessa.

Kuva 8. Pensaskanukka Huutjärvi S suunnittelualueella. Pyhtää 17.7.2023 © Petri Parkko

Uhanalaislajisto

Huutjärvi S suunnittelualueella on liito-oravan *Dir IV*, vu esiintymismahdollisuus: ks. EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajit. Muun luonnonsuojelullisesti merkittävän uhanalaislajiston esiintyminen alueella on melko epätodennäköistä.

Pyhtää kk suunnittelualueen pienellä karulla pienruhokedolla CR (kartta 4, kohde 1) kasvaa keltamataran (*Galium verum*) vu ja ketoneilikan (*Dianthus deltoides*) NT lisäksi useita uhanalaisten hyönteislajien ravintokasveja. Kohteella on siis melko suuri uhanalaislajiston esiintymispotentiaali. Kohde sijaitsee sähkölinjalla, joten puustoa on poistettu säännöllisesti. Ilman raivausta kohteen luontoarvot häviäisivät.

Arvokkaat elinympäristöt

Huutjärvi S suunnittelualueelta rajattiin kaksi liito-oravalle *Dir IV*, vu sopivaa kohdetta (kartta 3, kohteet 1 ja 2), jotka ovat myös luonnon monimuotoisuuskohteina säästämisen arvoisia.

Haitalliset vieraslajit

Huutjärvi S suunnittelualueella kasvaa melko suuri, noin puolen aarin laajuinen, kasvusto pensaskanukkaa (*Cornus*) (kuva 8). Pensaskanukoita ei ole luokiteltu kansallisessa vieraslajistrategiassa haitallisiksi, mutta heikentävät paikallisesti luonnon monimuotoisuutta muodostamalla tiheitä alkuperäisen kasvillisuuden tukahduttavia kasvustoja. Tästä syystä kasvusto tulisi hävittää alueelta.

Pyhtää kk suunnittelualueella kasvaa toistaiseksi hyvin vähän komealupiinia (*Lupinus polyphyllus*), joka tulisi hävittää mahdollisimman pian. Lajilla on suuri siementuotto ja pitkä siemenpankki, joten joka vuosi torjunta muuttuu hankalammaksi.

Lähteet

Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö. Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.